

Римарук Ігор Миколайович

Життя та творчість

Ігор Римарук — один з тих, хто захищає гідність сучасної української поезії. Шевченківська премія 2002 року в галузі літератури та нагорода Форуму книговидавців у Львові за збірку "Діва Обида" лише суспільно це означили.

Ігор Римарук народився 1958 р. Поет. Живе і працює у Києві. Віце-президент АУП. Автор трьох поетичних книжок: "Висока вода" (1984), "Упродовж снігопаду" (1988), "Нічні голоси" (1991), "Діва Обида" (1999). Упорядник антології "Вісімдесятники". Один із чільних-модерністів "генерації 80-х років". У своїх творах Римарук виступає в якості своєрідного "прихованого Вергілія", Ductoris Patiens - проводиря, що сам потерпає від емоційного та харизматичного напруження своєї місії. Протестантська настанова творчості Римарука органічно поєднується з його присутністю у "Псах святого Юра"; в поезіях Римарука відчутний перманентний протест проти "легітимації", охрестоматійнення неомодерних способів творення, спроба революційного формотворення в межах НМ-дискурсу. Римарук - вічний і відданий неофіт модернізму, один із безперечних предтеч ПМД-80 (Див. статтю ПМ-ДИСКУРС), який уособив фаховість та ерудовану інтелігентність "вісімдесятників".

Книга "Діва Обида" Ігоря Римарука - цікава і помічена в українській сучасній літературі.

У книзі цій, досконало скомпонованій, є вірші відносно більш давні (себто раніше друковані) - і зовсім нові. Проте вони творять досконале полотно Тексту, яке мені чомусь найбільше асоціюється з полотном домотканим: віртуоз форми, Римарук (рима так і проситься в руки) не піддається спокусі писати гладенько і рівненько, мережано-римовано, він пише насамперед органічно - зламаний ритм, не все і не всюди (цілком свідомо!) витриманий розмір творять живу, дихаючу фактуру, де потовщення нитки є природним, бо свідчить про її достеменність, про те, що вона прядена рукою, а не машиною.

Діва Обида — це стан. Стан слів та речей.

Діва Обида — це та неймовірна іпостась Марії, в якій Вона являється лише нам, лише тут. Тисячолітній сум. Первісне мовчання. Безсловесна Заступниця. Безнадійна Надія. Тремтливий, непевний зв'язок. І все ж таки...

Страшна правда кожного протистояння над прірвою полягає у тому, що відчайдушно й приречено борешся лише сам із собою і ніколи не знаєш, якого тебе забере чорна глибина. Тебе, який певен, що все навкруг — шумовиння днів, гра тіней, хаос звуків; або тебе, який перевіряє — страхом, болем і смыслом, чи досі живий.

Страхом. Не страхом і тремтінням у спробі осягнути ваготу і велич абсолютної покори, як Авраам, якого так полюбив єврейський Бог і датський філософ. А страхом втрати зв'язку, який саме і дозволяє бути не те щоби непокірним, а неслухняним — страхом втрати пам'яті. Пам'яті про неслухняних. Пам'яті, в ім'я якої необхідно

"поставити вірш — свічу незабутому предку". Адже час спливає надто непомітно, й епохи відлітають з якоюсь відьомською швидкістю, осідлавши комету (чи, пак, помело), а тим часом ти невпинно наближаєшся до своєї середини, після якої розпочнеться зворотній відлік.

Така, здавалося б, проста, віковічна печаль: втеча часу й сили, а за нею — страх зміни, втрати, зникання. Та все це ще й неодмінно пов'язане зі змогою писати. Як і любити. І коли "останнє кохання тремтить на підземних вітрах і вірші останні стоять — як форелі в потоках", то це і є межа. Межа, котра перетворює середину твого життєвого шляху на сумний фінал. Життя не терпить тривалого замирання, жене, штовхає і копає; тому ти змушений час від часу ховатися по кутках від щоденного натовпу, та це вдається, справді, лише час від часу. І ще — страх повернути до прози: іншого, не свого ритму спілкування зі світом й Богом, до іншого ритму дихання ніби. Адже проза негайно зіб'є до рівня локальних сюжетів, і вже ніколи не з'явиться піднесене "істинновамкажу", необхідне, бо це молитва. І ота твоя золота середина, "солодка і звабна, як диня", обертається загрозою — реальною можливістю не бути.

Пережити свою сороківку, час перегляду, переоцінки, перетворення, перенесення на якийсь інший берег, що хочете, — означає уникнути застигання. Рідина — ознака живого, як вода, як вино, як кров.

Середина — це ще й мала смерть, після неї — генеральна репетиція "післясмерті":

"Сорок — це морок, це посвист ножа,
часу і слова,
ще не безмежжя і вже не межа —
це післямова,
післялюбов без гріха і гроша...
Наче в "Токаї",
сорок — це корок... а клята душа
все ж витікає".

Страх писати і поруч — страх не писати. Від їхнього вічного тертя народжується біль.

Болем писати — не те саме, що писати страхом, хоч вони не просто переплетені, вони злиті. Адже немає солодкого страху, коли біль солодкий — є. Писати — щодня примножувати його. Біль — найчіткіший кордон, усвідомлена межа. Далі — зась. Найстрашніший біль — спотворення смислу.

Смисл іще буває сенсом, тобто смислом відчутним. Тому й ніхто не визначить, де логіка смислу, а де логіка чуття. Миготіння питань. Осмислення дару — це наділення його смислом чи відкриття смислу в ньому? Чому нічні голоси таки прилітають на твою вбогу свічу? Адже хто ти, аби тебе чули? І хіба можна у всій малості своїй відтворити почуте без понівечення смислу і — чи треба? Де ще так усвідомиш свою малість, як у такій розмові? То може весь дар — це лише наркотична звичка до порівнянь, бо вони така "зручна нагода не називити речі справжніми іменами". Але бути поетом — відбувати термін ув'язнення у своєму дарі. Тримати груди розчахнутими, а руки —

закутими в очікуванні на орла зі сталевим дзьобом. Як наслідок — мати хвору печінку.

І все, що б про тебе не казали, не думали — зовнішнє. Ти залишаєшся малим собою у своєму тісному кутку, навіть коли тебе підтягнуть до якоїсь планки. Ні, "не здатен на роль переможця", роль вигадану, нав'язану, штучну. Жити з цим усвідомленням — перемогти себе хоча б у тому, аби не прагнути перемоги.

Мати справу зі смислами, зрештою, як і з болем та страхом, — вже апріорі переступ дозволеного. Переступ меж бачення також. Тому лише справжній поет може відважитися на ризик і все ж таки стати тим, хто посміє "у священнім плоді обдивитись тайник — лабіринт червоточин, перейти ним, вернутись назад — і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!"

Долання меж болюче. Та за ними — безмежжя. Безмежжя смислів, страхів, болю.

Любові тяж. Спокою. Тиші.

А ще в цій поезії — велика любов до Бога, але така, в якій християнськість поєднується з язичницьким світовідчуттям, книжне слово проповідника найвищої любові й віра у Царство Боже корелюють із вічним і сокровенним знанням, з найглибіннішими архетипами культури, без яких людина не є людиною. Це, зрештою, задекларовано й у програмовому вірші:

Може, душа, спопеліла дотла,

не озвіріє...

Чом же ти ймення Обиди взяла,

Діво Маріє?

У "Глосаліях" (до речі, глоса — маловживане або незрозуміле слово чи вираз, що трапляються у давніх текстах, і пояснення до них), які самі по собі є унікальним за красою і вивершеністю зразком сучасної (модерної) поезії, виведено слова-концепти Римарукового поетичного космосу:

Істинно кажу вам трава

істинно кажу вам вода

істинні кажу вам слова

допоки горить зірка [...]

істинно кажу вам огонь

істинно кажу вам земля

істинно не з лона кажу

з долонь пробитих вам немовля.

Маємо тут живе і пульсуюче проявлення слова-як-сутності (значущими є і паузи-мовчання), слова, на якому тримається все (не ми творимо мову, а мова творить нас), бо:

словоззізда

істинно кажу...

І попри все язичництво, немає у Римарука проявів багатобожжя, бо ж сказано: "Спочатку було Слово, і Слово було Бог...", але є — "гетьманський сад і Гетсиманський сад"... І в кожному образі впізнаєш дешифровку себе, читаючи цю книгу як одкровення —

одкровення цілком українсько-слов'янське, і як багатозначно звучить оце - "Одкровення від Ігоря"...

Та це - тільки одна з інтерпретацій (бо ж чи відчитав хтось до кінця, чи збагнув загадку сонетів Шекспіра?), ще й вельми поверхова (що поробиш, жанр рецензії має безліч мінусів). А незглибиме так і залишається незглибимим. Є речі більш очевидні - і не сказати про них не можна. Насамперед - вражає кількість присвят: захованій за світлим, як мир, іменем Ірині, Ігореві Калинцю, В'ячеславу Медведеві, Федюку, Драчеві, Герасим'юку, Тарнавському, Бойчуку, Рубчакові, Талалаю, Фльорку, Пашковському, Воробйову - такий собі маленький пантеон сучасної української культури... Але насправді - не так, бо насправді то друзі, а як не друзі - то просто близькі люди, ба навіть брати: по духу, по крові, по Україні... І збагнувши це, перестаєш дивуватися: великий поет має велике серце. Бо як же інакше було б умістити в серці слова, як інакше сказати, щоб тобі повірили:

"Істинно кажу вам..."

Це книга і проста, і складна водночас. Проста, бо не велемудрствує словесами:

Через дальні глухі перевали

Плентав голос - голодний спудей,

а отже, доступна, залишаючись глибокою. Складна, бо в ній - безліч прихованих цитат і ремінісценцій, як-от:

Зрине з провалля Бог

На золотих вітрах, -

і вже рафінований читач пригадає собі Вергілія, Данте, Петрарку, Метерлінка чи й навіть - як строгу антитезу - Умберто Еко,

а за рядками:

Старим обрусом столу не

застелим -

помислимо... і спалим, перед тим

процитувавши голосом веселим,

що навіть дим солодкий.

Навіть дим... -

стоять Овідій, Леся Українка, і ще з півсотні поетів, що є гордістю своїх літератур...

Отже - Римарук... Книга, співзвучна і юності:

солодкий клинопис коліна

і лікті..... і вузлики [...]

у знемозі я наше несправжнє

минуле

як Трою розкопую

читає при місяці янгол

піщану твою ксерокопію,

і глибокому досвіду:

хто добра не хотів той пішов не зі

злом...

Феномен Римарука у тому ж, у чому й феномен (і загадка) найдавнішого українського мелосу, зокрема - колядок і щедрівок: заховані у .них слова - то насправді слова посаджені і пророслі, слова вкорінені, слова, що дають плоди...